

HISTÒRIA DELS GEGANTS BIZANTINS (1960-1979)

A finals dels anys cinquanta es va viure un cert reviscolament del món del folklore i de la cultura popular després de les intenses foscos del període inicial del franquisme. Precisament d'aquests anys data la construcció de parelles de gegants a Cassà de la Selva i a Llagostera, l'èxit i l'acollida popular de les quals va fer que en els primers anys de la dècada dels seixanta l'Ajuntament de Caldes de Malavella, emulant als consistoris veïns, decidís de promoure la construcció d'una parella semblant "*con el fin de celebrar con el mayor esplendor posible las tradicionales fiestas cívico-patriótico y religiosas de esta villa al igual que la mayoría de las poblaciones de Cataluña*" (Acta d'un Ple de 1961, Arxiu Municipal). Per tirar endavant el projecte es va contactar primer amb una empresa especialitzada en imatgeria popular ("El Ingenio" de Barcelona), la qual va fer una primera oferta de parella de gegants de cartró pedra, tipus "reis" per un import de 25.000 Pta.

L'Ajuntament va demanar consell i assessorament a l'impressor i llibreter gironí Joaquim Pla i Dalmau, bon coneixedor del món del folklore català, les tradicions i la cultura popular i, alhora, estretament lligat a la nostra població. Joaquim Pla i Dalmau es va oferir de forma entusiasta i desinteressadament a portar endavant un projecte de construcció de la primera parella de gegants del poble de les aigües. D'aquesta manera va confeccionar primer una memòria de com havia de ser la parella, datada del 24 de setembre de 1961, de la qual en reproduïm els paràgrafs més interessants:

Plantejament general: Des de fa molts anys en nombroses poblacions de Catalunya existeixen unes comparses de gegants que si, per uns, simbolitzen la naturalesa sotmesa i obrint el camí de la custòdia (Pare Masdéu), per altres, no són més que les restes de les representacions religioses que, amb ànim educatiu, se celebraren des de l'edat mitjana (J.Amades).

Sense cap pretensió d'endinsar-nos en aquest tema de l'origen dels gegants, nosaltres ens limitem a constatar el fet de la seva existència, la

il·lusió que són per grans i petits i, sobretot, el valor simbòlic que els uneix amb la població que els dóna nom.

És molt lògic que Caldes de Malavella, un poble ple d'història i de tradicions, vulgui tenir, també, la seva parella de gegants; el problema principal que es presentava al projectar-los era el de fer <els> gegants de Caldes i no <uns> gegants qualsevol.

Hem considerat que a la història de Caldes hi ha dos moments sobresortints: l'època romana i l'època medieval.

Podíem haver projectat uns gegants romans o uns gegants de l'edat mitjana. Cada solució ens semblava que quedava en deute amb l'altra època. I hem escollit una solució intermitja. Una solució eclèctica que, a l'ensems, lliga una època amb l'altra i que amb tota probabilitat històrica, també té un gran valor per a Caldes. Ens referim a l'època de transició entre l'imperi romà i la vinguda dels visigots: l'època bizantina.

Confessem, a més, que el fer uns gegants bizantins ens ha fet certa il·lusió per la riquesa dels vestits d'aquell temps i per la indiscutible influència que aquell imperi tingué a Catalunya i en el dret català, que encara avui és el fonament de l'estructuració de la pagesia caldenca.

La parella de gegants que us oferim podrien ésser, tanmateix, Justinià i Teodòsia. Caldes es pot sentir molt ben representada per un rei que ja va resoldre molts dels problemes legals de les aigües subterrànies [...]

Estructura de les figures: Cada una de les figures deurà ser composta per les següents parts: cap (talla de fusta), mans (talla de fusta), cabellera (amb cabell natural, degudament preparat), torç (fet amb vímets), esquelet de fusta, amb quatre cames que permetin una sustentació fàcil.

Aquesta estructura permetrà que un home s'hi posi a dins i pugui fer dansar i caminar la figura, ajudant-se d'un collar de cuir encoixinat que permeti portar la càrrega amb una certa comoditat [...]

Detalls dels vestits:

[...] El gegant portarà a la mà dreta un rull de pergamí amb segell de lacre, que simbolitza els privilegis que tingué Caldes [...] i la geganta portarà un ventall de plomes a la mà dreta i un pomell de flors boscanes a l'esquerra. Aquests atributs simbolitzen l'etern femení, que no pot faltar ni en les gegantes, i la ubèrrima flora boscana de Caldes llüida per la seva geganta [...]

Va acompanyar aquesta interessantíssima memòria amb uns excel·lents dibuixos en color, de com volia que fossin els referits gegants i l'Ajuntament no va tenir cap dubte en encarregar a Joaquim Pla i Dalmau la construcció d'aquests gegants bizantins (Ple del 6 d'octubre de 1961).

Sota la seva batuta treballaren diversos artesans de la ciutat de Girona, que mantingueren la fidelitat al projecte elaborat. L'esquelet i l'estructura es bastiren al taller de la impremta que era el seu negoci familiar, la fabricació en fusta i guix de les cares i mans les va pensar i executar el Sr.Joan Castells, les corones de característiques bizantines i els altres guarniments de metall, van ser obra del manyà gironí Sr.Ramon Boix, les robes i els abillaments exteriors de la Sra.Anna Donato... El resultat va ser una gran parella de gegants bizantins que amb els noms de Justinià i Teodòsia van ser estrenats l'any 1962 amb motiu de la celebració de la Festa Major.

En relació a aquests gegants, hem de suposar que van tenir un paper destacat en les celebracions locals especialment en les de la Festa Major i ens consta que els anys setanta l'associació cultural i d'esplai "Som i Serem" de Caldes va ser l'encarregada de menar-los, durant un temps, en els dies puntuals que es feia algun festejament principal.